

1968 MAR 24

Pesti háztetők fölött

Naplőr: A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata hamarosan megjelenteti Budapest távlati térképét, műemléki és idegenforgalmi tájékoztató céllal.

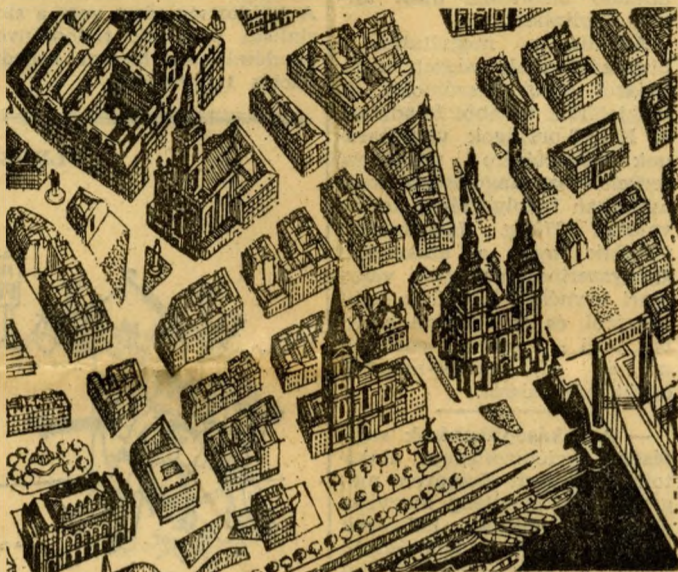
A mű — Budapest térképe két festőművész, **Mácsai István** és **Kass János** Munkácsy-díjasok megfogalmazásában — ott feszült a falon: lepedőnyi tus tollrajz a Duna csodálatos kék szalagjának féltő ölelésében. A műterem ablakából látni lehetett az eredetét is, a jégfolyót és a partokat, éppen ahol a hidépítők szálltak szembe a dermedtséggel. De ez, a rézmetszők invenciójával és a kartografusok fegyverzettségével megformált házrengeteg, amelyet mégis sokkal inkább neveznek a város táj-, mintsem térképének, többet mondott a valónál. Összefogott, válogatott és kiemelt, rendet teremtett a térben és az időben, a teljesebb, a bennünk élő valóra emlékeztetett. Pedig még csak később, jóval később kezdtem vallatni a művet, és **Mácsai Istvánt**, aki az első próbanyomatot hozta el kéresemre.

A műteremben felesleges szó. Itt, a szerkesztőségben nélkülözhetetlen. És **Mácsai**, aki társával együtt a »Budapest távlati térképének« szentelt kerek egy esztendő alatt belemélyedt a témával kapcsolatos megannyi tanulmányba, egy felfedező hi-

telességével beszél. Azokról az Európa-szerte népszerűvé vált művészi grafikákról, amelyek Párizs, Amszterdam, Velence történeti képét elevenítik fel, vagy mai állapotát rögzítik.

a behemótságában is jelentéktelen piarista épület.

— Már a munka közben is változott a város, hogy mást ne mondjak, előrehaladt az Erzsébet-híd építése, vagy az

Belvárosi részlet a térképből, jobboldalon az Erzsébet-híd pesti hídfője

az egykori rézmetszetek térbeli, távlati ábrázoló módszerével, de a modern grafikai és nyomdai technika felhasználásával. És még inkább arról, hogy ezen a módon milyen nagyhatású, elsősorban idegenforgalmi célú látképeket lehet készíteni. Nagyszabású faldekorációt éppen úgy, mint gyakorlati hasznú térképet.

De nézzük csak a képet. Hiszen ez ellentmond számos konvencionálnak. Először is mit jelent ez a kelet-nyugat irányú, »fekvő« Duna?

— Mikor elkezdjük a munkát, még ragaszkodtunk a térképészeti megszokott tájoláshoz. De hamarosan kiderült, hogy lehetetlen így ábrázolni a jelentősebb homlokzatokat. Budapest a Dunára épült, sokáig ezt tekintette főútvonalának. A környező hegyekből, a legismertebb kilátóhelyekről is ebben a fekvésben tárul elénk a város. Ez a látvány tehát teljesen megszokott és ezt — az adott esetben — belátták a térképészek is, akikkel természetesen egyeztetjük szempontjainkat.

Egy pillantás is sokat elárul a munka méreteiről. De azt mégsem sejteti, hogy átfogó tervrajz hiányában — ezer meg ezer telekkönyvi ingatlan alaprajzot mégsem lehetett áttanulmányozni — szinte »forrásmunkát« kellett készíteniük. Csaknem minden utcasarokra kimentek. Körüljárták a háztömböket, így készült az alaprajz.

— És a homlokzati képek? — A kiemelt, jelentősebb műemlékek teljesen hűek, a lakóházak leegyszerűsítettek, de tömegükben az eredeti benyomását keltik.

Mácsai figyelmeztet, nézzem meg jól a kiemelkedő épületek és a környezet arányait. Valóban, a számottevő műemlékek, középületek, nevezetességek erősen túlzott méretűek. És hogy mégsem torzítanak, azért van, mert a valóságban is nagyobbak látjuk azokat a jelentős épületeket, amelyek alapján általában tájékozódunk, s így raktározzuk el a képet is emlékezetünkben. Természetesen, nehéz probléma volt, hogy a város szerkezete mégse torzuljon el és mindig a jelentékeny érvényesüljön az értéktelen rovására. Például a kicsiny, de féltve őrzött **Kriszt-ház** és ne

Üllői úti orvostudományi kutatóé és bontani kezdték a Marokkói-udvart. Ezt is ábrázolni kellett, legalább egy bizonyos időhatárig.

Nézem a képet és kerekem a tekintélyes, mai, mégis műemlékszámba vehető épületeket. A magasépületeket, amelyek úgy kínálkoznak egy-egy tájékozódási pontul a Duna-parton, a Kálvin téren, a Rákóczi út és Múzeum körút kereszteződésénél vagy másutt. Emlékeztetőnek, nemcsak az épületek, hanem az évek rengetegében is.

— **Nézd** — **Mácsai** a Nyugati pályaudvar sín-arszenáljára mutat —, milyen erőszakosan nyomul ez be a város szívébe.

Valóban, még egyetlen térkép sem éreztem a pályaudvar belső városi jelenlétét ilyen túlhaladótnak. És sokáig matatunk még a térkép felett. Túlságosan tágas tereket szorítunk össze, intimebbé, másokat pedig legszívesebben kitérítünk. Lehet, hogy ebben a látásmódban sok az önkényes. De hogy eredeti és figyelemre méltó mondanivalója van a városrendező számára is, az tagadhatatlan.

Együtt nézzük még sokáig ezt a grafikává lényegített városképet, **Mácsai** talán még most sem a »kész«-től nyerhető nyugalommal. Mintha még mindig attól tartana, azonnal ki kell szaladnia valamelyik utcácskába, mert a kép még nem eléggé világos. Én pedig csak most kezdem érzékelni az egyes városrészek, a villanegyedek, a hegyvidékek, a geometrikus Újlipótváros és a zezugos Belváros más-más báját és a részek megkülönböztetett előadásmódjából keletkező egész megkapó, sőt megrendítő szépségét.

Budapest! Milyen oltahatatlan, végtelen ez a szerelem.

— Most, hogy ezen is túl vagyok, úgy szeretem már, mint egy taxisofőr — mondja a művész.

— Mert úgy ismered. Én viszont úgy forgatom már ezt a próbanyomatot is, mint valami féltett, kedves levelet, amelynek minden sorát, minden betűjét észersz is újraolvasnám. Hátha mond valami újat.

És mond.
Ez a nagyszerű benne.

Balog János